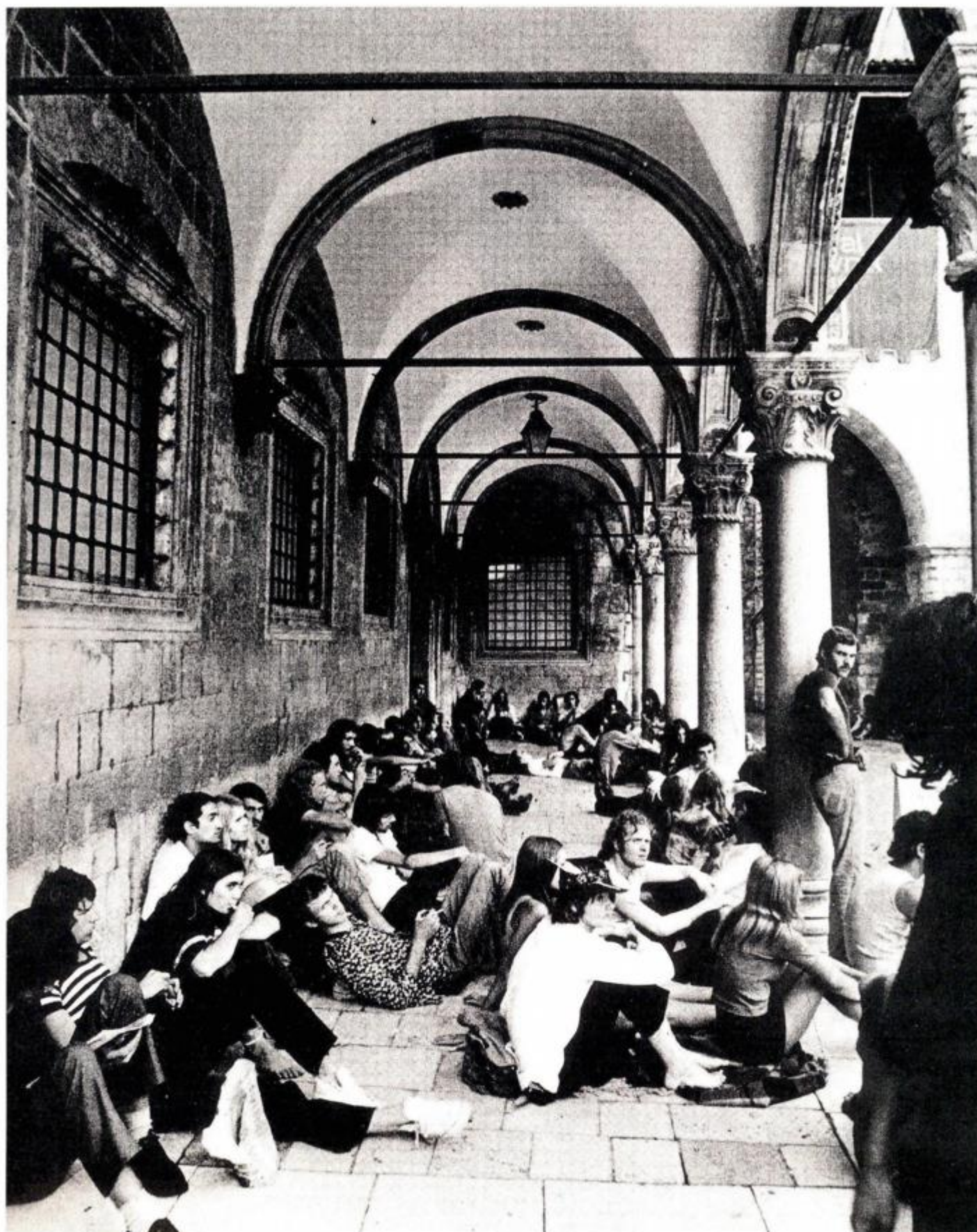

Evidencijski broj / Article ID: [21079499](#)
Vrsta novine / Frequency: [Povremena](#)
Zemlja porijekla / Country of origin: [Hrvatska](#)
Rubrika / Section:

Sponza

Renesansna palača, nijemi svjedok nekadašnje moći Dubrovačke Republike, od 50 ih godina prošlog stoljeća mjesto je održavanja predstava i koncerata - u atriju i ispred palače

Evidencijski broj / Article ID: [21079499](#)
Vrsta novine / Frequency: [Povremena](#)
Zemlja porijekla / Country of origin: [Hrvatska](#)
Rubrika / Section:

PETRA JELAČA, kazališna kritičarka i esejistica, piše o nastajanju predstava i kreiranju programa prema autentičnom dubrovačkom ambijentu te sraslosti igranih naslova s odabranim gradskim prostorima

Tijekom 75 godina postojanja Dubrovačke ljetne igre upisale su se u kulturnu memoriju grada kao nezaobilazan događaj za strane posjetitelje, a posebice za Dubrovčane. Taj se proces dogodio kroz pedesete, naročito šezdesete i sedamdesete godine dvadesetog stoljeća koje se smatraju kvalitativnim vrhuncima najstarijeg i najpoznatijeg hrvatskog ljetnog festivala.

Nastajanje predstava u samome prostoru, kreiranje programa prema ambijentu, sraslost igranih naslova s odabranim gradskim prostorima te recepcija publike, naročito lokalne koja ih je shvaćala dijelom svoga kulturnog identiteta, ono su što čini karakterističnu dubrovačku ambijentalnost, sličnu, ali i različitu od ostalih dvadesetostoljetnih europskih ambijentalnosti, u smislu prožimanja izvedenog sadržaja i prostora u kojima se igra, koji nisu samo pozornica odnosno kulisa dramskom događaju. Naročito je to važno u kontekstu velikih europskih ljetnih festivala poput Salzburških svećanih igara (osnovane 1920.), Međunarodnog festivala u Edinburghu (1947.) ili Festivala u Avignonu (1947.).

Od dramskih naslova najčešće su postavljani Shakespeareov "Hamlet" na tvrđavi Lovrijenac te "Dundo Maroje" Marina Držića, najvećeg hrvatskog renesansnog komediografa, na različitim pozornicama u gradu. Mnogi su se eminentni kazališni redatelji okušali u tim režijama, kao i domaći i strani ansambli. Brojem režija, dramaturškim i redateljskim

inovacijama te otkrivanjem novih prostora istaknuli su se redatelji Marko Fotez, Branko Gavella, Kosta Spaić, Georgij Paro, Joško Juvančić i Ivica Kunčević.

Prve su sezone, čitava prva dekada festivala, bile znatno obilježene duhom tadašnjeg vremena, bez obzira na različite socioekonomske paradigme tadašnje Jugoslavije i ostatka Europe: poslijeratni optimizam, pojava masovnog turizma kao nove tendencije potrošačkog društva, jaka politička volja i podrška festivalima koji se odvijaju ljeti, u pauzi stalnih kazališnih sezona, u pravilu u manjim povijesnim gradovima lijepih vizura i bogate prošlosti.

U prvoj su se dekadi formirale sve značajnije repertoarne kao i ambijentalne okosnice festivala. Poglavitno se to odnosi na zaštitne znakove dramskog programa, na Shakespeareova "Hamleta" na Lovrijencu i Držićeva "Dunda Maroja" na Gundulićevoj poljani. Redatelj Marko Fotez prvi je put postavio "Hamleta" na Lovrijencu 1952. godine, otkrivši tvrđavu kao idealno hamletišće i uopće kao ambijentalnu šekspirijansku pozornicu, a nemali ju je broj kritičara i teatrologa uspoređivao s kazalištem Globe. Uklapanje u prostor tvrđave koja podsjeća u isto vrijeme i na danski Elsinore i na elizabetinski Globe ključ je i tajna tog ambijentalnog uspjeha, gdje se događanje drame isprepliće s prostorom u kojemu se igra. >>

Evidencijski broj / Article ID: 21079499
 Vrsta novine / Frequency: Povremena
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

U slučaju "Dunda Maroja", Gundulićeva poljana predstavlja fiktivni ambijent rimskog trga, jer u poznatoj komediji Negromant čini gledateljima "iz Dubrovnika Rim gledat". Prvi "Dundo Maroje" na Gundulićevoj poljani igran je 1955. u režiji Bojana Stupice i izvedbi Jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda, dok je sam tekst komedije na scenski način "otkrio" redatelj Marko Fotez, tada student slavističkog seminara, i u vlastitoj ga adaptaciji režirao 1939. u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu, kao tada dvadesetogodišnji mladi redatelj. Predstava je doživjela velik uspjeh, a Fotez je još od tada imao ideju da bi se komedija mogla igrati na dubrovačkim otvorenim prostorima, i to baš na Gundulićevoj poljani. Kako se festival razvijao i rastao, u prostornom, ambijentalnom i organizacijskom smislu, širio se i repertoar prema modernim klasicima, dok su se kao okosnice dramskog programa isprofilirali Držić i Shakespeare te vrlo brzo, kao ekspanzija ideje nastajanja kazališta iz grada i krojenja repertoara prema prostorima, i Ivo Vojnović, naročito njegova "Dubrovačka trilogija". Postavlja je u najrepresntativnijem izdanju Kosta Spaić, 1965. Prvi dio "Allons enfants!" u Kneževu dvoru, drugi dio "Suton" u Sponzi, dok u trećem dijelu, "Na taraci", obnavlja poznatu predstavu Branka Gavella iz 1953., u Gundulićevu ljetnikovcu u Gružu, što je jedan od reprezentativnijih primjera dubrovačke ambijentalnosti, jer se radnja drame događa u izvornom ambijentu za koji je i pisana. Taraca Gundulićeva ljetnikovca taraca je iz naslova dramoleta, dok je među glumcima bilo dubrovačkih profesionalaca i amatera, pa su i jezik i ambijent izvorni. Naravno, takva je ambijentalna ostvarenja bilo teško ponoviti.

Sedamdesetih godina Georgij Paro stvara također antologijsku dubrovačku inačicu kazališnog pokreta environmental theatre - u tvrđavi Bokar postavlja Krležina "Areteja", 1972. Publika prvi put šeće s glumcima, miješaju se fikcija i zbilja, nema strogo odjeljenog izvođačkog prostora i prostora publike, miješaju se narativni i vremenski planovi, počinju dvije predstave za redom u razmaku od jednog sata u istoj večeri za ograničen broj publike - riječju, dubrovački su povijesni ambijenti rastvoreni kazališnom igrom na jedan za tadašnju publiku sasvim nov način.

Važan ambijentalni pomak, u metaforičkom smislu, radi Joško Juvančić 1979. godine s Vojnovićevom "Dubrovačkom trilogijom", smještajući je u jedan prostor - napušteni

ljetnikovac Skočibuha, okružen grobljima i čempresima. Nije više potrebno postupno ići iz prostora u prostor; igra je svršena, iz samo se jednoga, post festum kuta može sagledati čitava polagana smrt Dubrovnika.

Tijekom sedamdesetih i osamdesetih Igre zadržavaju svoje ambijentalne i repertoarne okosnice uvodeći u određenoj mjeri nove europske kazališne trendove. Nakon Domovinskog rata i velikih socioekonomskih promjena, do povrataka masovnijeg turizma dvijetisućitih, u ambijentalnom smislu izdvajamo predstavu Mata Vodopića "Tužna Jele" u režiji Ivica Kunčevića postavljenu na moru u Pilama, 1994., gdje je režijom konceptualizirao more te je ono postalo, uz Jelu, glavnim licem drame. I ranije poznat, još od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća po svojim originalnim autorskim ambijentalnim rješenjima, Ivica Kunčević od ove je jednostavne zavičajne literature učinio ambijentalno remek-djelo i time se zaista upisao u povijest dubrovačkog ambijentalnog kazališta.

Godine 2003. događa se prvi autorski projekt na Igrama. Autori su redatelji Bobo Jelčić i Nataša Rajković. Prvi put rade u tada suvremenom izdanju tipičnu site specific izvedbu na dubrovački način. Namjerno biraju "zasjenjene dijelove Grada", kako piše teatrolog Hrvoje Ivanković, zalazeći u nereprezentativne četvrti povijesne jezgre u zidinama. Bobo i Nataša radili su predstavu sa šticienicima doma za umirovljenike Domus Christi, zatim sa stanovnicima predjela Sveta Marija: djecom, bračnim parovima, osobenjacima koji su pričali svoje priče zajedno s glumcima, na prepoznatljiv autorski način dvojca Jelčić - Rajković. Bila je to predstava "Radionica za šetanje, pričanje i izmišljanje", a igrala je nažalost samo dvije sezone, zbog specifičnosti uvjeta svog nastanka, djece i staraca koji su narasli ili umrli, pa izvedba takvog tipa jednostavno više nije bila moguća. Od te se 2003. godine puno govorilo, najviše u stručnim krugovima, o novim smjerovima dubrovačke ambijentalnosti koja je već od tih godina počela biti ugrožena turistifikacijom. Posljednjih dvadesetak godina Dubrovačke ljetne igre prate mijene života u gradu - festival se prilagođava novim ambijentalnim mogućnostima i nemogućnostima uvjetovanima promijenjenim turističkim tendencijama po novom socioekonomskom modelu, pa su stoga i izvedbe na otvorenom bitno drugačije; izgubile su svoja karakteristična ambijentalna obilježja. •

Evidencijski broj / Article ID: 21079499
Vrsta novine / Frequency: Povremena
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Revelin

U prvim godinama Dubrovačkih ljetnih igara česta su bila gostovanja raznih folklornih ansambala, koji su na taraci tvrđave Revelin imali dovoljno prostora za svoje nastupe

Park Gradae

Shakespeareova komedija "San Ivanjske noći" 1954. u parku iznad plaže Danče

Park Umjetničke škole

Držičev "Skup" u parku ispred Umjetničke škole Luke Sorkočevića